

*Fejes Erik*¹

A rendvédelmi testületek hivatásos állományába tartozó személyek képmáshoz fűződő jogának korlátozhatósága

1. Bevezetés

A méltósághoz való jog az egyik legalapvetőbb emberi jog, melyet – a nemzetközi alapjogi szerződésekben foglaltakkal összhangban – a magyar jogrend is elismer és biztosít.²

A többi alapjogtól elsősorban az különbözteti meg, hogy – az élethez való joggal együtt – az emberi személyiség egészét, az ember jogi státusát védelmezi.³ Egyrészt kijelöli azt a határt, melyen sem az állam, sem más emberek kényszerítő hatalma nem terjedhet túl, vagyis meghatározza az egyéni autonómia mindenki más rendelkezése alól kivont magját. Másrészt előírja az emberi méltóság megkülönböztetés nélküli tiszteletét.⁴

Az Alkotmánybíróság az általános személyiségi jogok anyajogaként tekint rá, melyből számos – az alkotmányban nem nevesített – jogot vezetett le.⁵ Ezek egyike a képmáshoz fűződő jog, mely – az önrendelkezés, illetőleg a magánszféra tiszteletben tartásának elvéből fakadóan – mindenki számára biztosítja, hogy a róla készült kép felhasználását ellenőrizze, beleértve a közzététel megtiltását is.

A képmás az emberi személyiség megnyilvánulása a külvilág felé, mely alkalmas arra, hogy az egyént mindenki mástól megkülönböztesse, illetőleg azonosítsa.⁶

¹ A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának doktorandusza.

² Vö. az Egyesült Nemzetek Alapokmányának bevezetőjében, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának preambulumban, az Európai Unió Alapjogi Chartájának I. cikkében, valamint az Alaptörvény II. cikkében foglaltakkal.

³ Halmai Gábor – Tóth Gábor Attila (szerk.): *Emberi jogok*. Osiris, Budapest, 2008. 256.

⁴ 23/1990. (X. 31.) AB-határozat – ABH 1990. 103–104.

⁵ Vö. 8/1990. (IV. 23.) AB-határozat – ABH 1990. 44., Halmai – Tóth 2008. 276–277.

⁶ Boronkay Miklós: A képmáshoz és a hangfelvételhez fűződő jog. In *Medias Res*, 2013/1. 111.

A külső megjelenés az ember belső tulajdonságait is közvetíti, ezért a képmáshoz fűződő jog az általános személyiségi jog egyik kifejeződése, mely lehetőséget biztosít arra, hogy minden ember maga döntse el, milyen képet és milyen összefüggésben készítsenek, illetőleg hozzanak róla nyilvánosságra.⁷

E jog nem szerepelt az Alkotmányban és nem szerepel az Alaptörvényben sem. Részletszabályait – a legtöbb európai országhoz hasonlóan – a polgári jog rendelkezései között találjuk. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 2:48. § (1) bekezdésének értelmében képmás készítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges.

Bár – az alapjogok hierarchiájának legmagasabb fokán álló emberi jogok egyikeként – a méltósághoz való jog abszolút érvényű, azaz lényegi tartalma érinthetetlen, a belőle levezetett különös személyiségi jogok, köztük a képmáshoz fűződő jog, az általános szabályok szerint korlátozható.⁸ Gyakorlása valamely alapvető jog érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme érdekében, a szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányban álló módon korlátozásnak vethető alá.

Hatályos joganyagunk mindezek figyelembevételével szabályozza a képmás elkészítésének és felhasználásának azon eseteit, amikor ehhez nincs szükség az érintett hozzájárulására:

- Közterületen vagy nyilvános eseményen készült, az egyént a jelenlévők elkülönületlen részeként megjelenítő ún. tömegfelvétel esetén hiányzik a kép individuális jellege. Erre tekintettel az érintettek nem tarthatnak számot e különös személyiségi jog által biztosított védelemre, így az ilyen felvételek fölött rendelkezési joggal sem bírnak.⁹ Bár arra nézve nincs szabály, hány főtől lehet egy csoportosulást tömegnek tekinteni, a joggyakorlat szerint, ha az adott képre pillantva – átlagos érdeklődés mellett – az egyének nem külön-külön hívják fel magukra a figyelmet, hanem mint sokaság jelennek meg, tömegfelvételtől van szó.¹⁰
- Nincs szükség hozzájárulásra abban az esetben sem, ha az érintett saját elhatározása alapján – a nyilvánosság vállalásával – folytat olyan tevékenységet, melynek célja a helyi közösség vagy a társadalom életének befolyásolása.¹¹ A politikai, illetőleg társadalmi eseményeken tett megnyilvánulásokat vagy egyéb módon hirdetett

⁷ 28/2014. (IX. 29.) AB-határozat – ABH 2014. 1291., von Hannover v. Germany (No. 2.), nos. 40660/08, 60641/08., 2012. február 7-i ítélet, 96. bek.

⁸ Halmai–Tóth 2008. 268.

⁹ Vö. Székely László: Kritikai észrevételek az új Polgári Törvénykönyv koncepciója Első Könyv IV. (A személyiségi jogok) fejezetéhez. Polgári jogi kodifikáció, 2003/3. 33.

¹⁰ Ptk. 2:48. § (2) bekezdés I. fordulat; Vékás Lajos (szerk.): Szakértői javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez. CompLex, Budapest, 2008. 166.

¹¹ Ptk. 2:48. § (2) bekezdés II. fordulat.

nézeteket jellemzően az arckép segítségével lehet konkrét személyhez kötni, ezért a közéleti szerepvállalás szükségszerűen együtt jár a képmás szabad felhasználhatóságával. Megkötés azonban, hogy a közszereplő arcképe kizárólag e minőségével összefüggésben, a közéleti megnyilvánulásai által meghatározott keretek között használható fel hozzájárulás nélkül.¹²

– A bírósági tárgyalás nyilvánosságának alapelvéből következően az igazságszolgáltatási jogkört, illetőleg az eljárás során közhatalmat gyakorló személyekről, valamint a védőről – hozzájárulásuk nélkül – készíthető felvétel, büntetőeljárás során azonban ehhez a tanács elnökének engedélye szükséges.¹³

– A körözött, illetőleg eltűnt személy képmása közérdekből nyilvános adat, ezért az a felkutatás érdekében végzett eljárás során hozzájárulás nélkül felhasználható.¹⁴

– Büntetőeljárás hatálya alatt álló, illetőleg szabadságvesztés büntetésre ítélt személy képmásának – nyilvántartásba vétel érdekében történő – elkészítéséhez ugyancsak nincs szükség az érintett jóváhagyására.¹⁵

A képmáshoz való jog gyakorlását – a tételes jog mellett – az esetjog is alakítja, ugyanis a bíróság az igazág érvényesüléséhez fűződő közérdek, valamint jogos magánérdek esetén is lehetőséget lát annak korlátozására. Előbbire példa a felvétel bírósági vagy hatósági eljárásban bizonyítékként történő felhasználásának esete, míg utóbbira a becsülethez és a jóhírnévhez való jog érvényesülését célzó nyilvánosságra hozatal.¹⁶

Megjegyzést érdemel továbbá, hogy az ítélezési gyakorlat hozzájárulásként értékeli a ráutaló magatartást is. Ezért ha az érintett olyan eseményen vesz részt, mely kapcsán tudja, hogy ott fényképfelvétel készül vagy készülhet, a felhatalmazást megadottnak kell tekinteni.¹⁷

Nem értékelhető ugyanakkor az érintett hallgatólagos beleegyezéseként, ha a nyilvános helyen szolgálati kötelezettséget teljesítő személy nem tiltakozik az ellen,

¹² BH 2006. 282.

¹³ Ld. Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 134/A. § (2)–(3) bekezdés, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 74/B. § (1) bekezdés, vö. Szeghalmi Veronika – Papp János Tamás: A rendőrök képmásának védelme – A vita jelenlegi állása. *Iustum Aequum Salutare*, 2015/4. 100.

¹⁴ Ld. a körözési nyilvántartási rendszerről és a személyek, dolgok felkutatásáról és azonosításáról szóló 2013. évi LXXXVIII. törvény 3. § (2) bekezdés bc) pont, 8. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont, valamint (5) bekezdés.

¹⁵ Ld. a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény 6. § (1) bekezdés, 92. §-ának (1)–(2), illetve (4) bekezdés.

¹⁶ BH 1985 57., EBH 2012.P.16.

¹⁷ Vö. BDT 2011. 2550.

hogy felvételt készítenek róla, ugyanis ez adott esetben a rendeltetési hely elhagyásával, illetőleg a szolgálati kötelem teljesítésének szüneteltetésével járhat.¹⁸

Bár a képmáshoz fűződő jog – megkülönböztetés nélkül – megillet mindenkit, hazai jogéletünk egyik hosszán elhúzódó vitája, hogy a rendvédelmi testületek hivatásos állományába tartozó személyek – szolgálat ellátása során készült – képmásának nyilvánosságra hozatalához szükséges-e az érintettek beleegyezése?¹⁹

A téma összetettségét jól jelzi, hogy az elmúlt években az adatvédelmi hatóság, a Kúria, illetőleg az Alkotmánybíróság is foglalkozott a kérdéskörrel, melynek eredményeként esetenként egymásnak is ellentmondani látszó megállapításokat tettek.

A probléma eredője két jog; a képmáshoz való jog, valamint a sajtószabadság kollíziójára vezethető vissza, melynek feloldására nincs minden élethelyzetben alkalmazható szabály. Erre tekintettel csak esetenként, a konkrét ügy jogi szempontból releváns körülményeinek feltárásával és mélyreható vizsgálatával dönthető el, mely jognak kell engednie a másikkal szemben. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy ne lenne olyan zsinórmérték, mely az ilyen esetekben támpontként szolgálhat a jogalkalmazó számára.

Írásomban – a kérdéskörrel összefüggésben felmerülő problémák és az arra adott válaszok számbavételével – ezen alapelvek meghatározására teszek kísérletet.

2. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai

I. A Magyar Távirati Iroda hírigazgatója az adatvédelmi biztos tájékoztatását kérte annak vonatkozásában, hogy a közterületen munkát végző hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyeket felismerhető módon ábrázoló sajtófotók közzétételét az érintettek megtilthatják-e, különös tekintettel arra, hogy más országokban ez nem lehetséges.²⁰

Az ombudsman 671/K/2004. számú állásfoglalása szerint a feltett kérdés megválaszolásának előfeltétele annak eldöntése, ki tekinthető közszereplőnek, illetőleg mi számít nyilvános közszereplésnek.

¹⁸ Vö. Boronkay 2013. 117., a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 438. §.

¹⁹ A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény 1. § (1) bekezdése szerint a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet, az Országgyűlési Őrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal minősül rendvédelmi szervnek.

²⁰ Vö. Szeghalmi Veronika: A képmás polgári jogi védelme és a hazai szabályozás alapvonalainak áttekintése európai példákon át. Médiakutató, 2014/1. 53–62.

Az akkor hatályos jogszabályok sem határozták meg e fogalmak pontos jelentését, ezért a biztos – az Alkotmánybíróság jogértelmezését, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseit, valamint az adatvédelmi hatóság addigi gyakorlatát alapul véve – kifejtette, hogy meglátása szerint minden olyan személyt közszereplőnek kell tekinteni, aki közhatalmat gyakorol, vagy közpénzek felett rendelkezik. Megjegyezte azonban, hogy nem homogén személyi körrel van szó, ezért esetről esetre vizsgálni kell, hogy adott szituációban az érintett közszereplőnek minősül-e.

A konkrét megkeresés kapcsán az ombudsman úgy foglalt állást, hogy a közterületen szolgálati feladatot teljesítő rendőr nem közszereplő, és az általa végzett tevékenység sem tekinthető közszereplésnek, ha közhatalom gyakorlásával vagy közpénzek felhasználásával kapcsolatos döntési jogkörrel nem bír. Kiemelte azt is, hogy ez egybevág a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 18. § (2) bekezdésének azon rendelkezésével, mely szerint a hon- és rendvédelmi testületek hivatásos állományába tartozó személyek nem vállalhattak közszereplést.

Az adatvédelmi biztos mindezek figyelembevételével megállapította, hogy – eltérő törvényi rendelkezés hiányában – a közterületen szolgálati feladatot ellátó rendőröket felismerhető módon ábrázoló felvétel az érintettek hozzájárulása nélkül nem tehető közzé.

II. A 2006. október 23. napján az akkori kormányfő lemondását követelő tüntetők ellen esetenként törvénytelen módon, illetve eszközökkel fellépő rendőrök felelősségre vonását szinte teljes mértékben ellehetetlenítette, hogy a rendvédelmi testület akkori vezetője által kiadott belső utasítás alapján az állomány tagjai nem viseltek azonosító jelzést.²¹ Ennek eredményeként – részben az elkövetők hatóságok általi azonosításának elősegítése érdekében – nagy számban jelentek meg az interneten olyan felvételek, melyek az eljáró rendőröket felismerhető módon ábrázolták.

Bár az Avtv. – 2005. június 1. napjától hatályos – 19. § (4) bekezdése értelmében, ha törvény másként nem rendelkezett, a közfeladatot ellátó személyek feladatkörükkel összefüggő személyes adatai közérdekből nyilvánosak voltak, az Országos Rendőr-főkapitányság Jogi Főosztályának vezetője úgy vélekedett, hogy az intézkedő rendőr képmása nem tartozik e körbe, ezért a felvételek az érintettek hozzájárulása nélkül történt közzététele jogsértő volt.²²

²¹ Ld. az egyenruhás normatípusba sorolt állomány nyári, átmeneti és téli időszakra vonatkozó szolgálati öltözet változatairól szóló 12/2006. (IX. 27.) ORFK utasítás.

²² Ügyiratszám: 33-68/22/7/2007. Ált.

Az adatvédelmi biztos – a felvetésre adott válaszában – ismételten kifejtette, hogy a közterületen szolgálati feladatot ellátó rendőr nem tekinthető közszereplőnek, intézkedése pedig nem minősül közszereplésnek, így – hozzájárulásának hiányában – arcképének közzétételére az akkor hatályos jogi normák sem adtak lehetőséget.

Az ombudsman 1848/K/2007–3. számú állásfoglalásában rámutatott továbbá arra is, hogy az érintett jóváhagyása nélkül még a bűncselekmény bizonyítását, ezáltal pedig az igazág érvényesüléséhez fűződő közérdek előmozdítását szolgáló képmás sem tehető hozzáférhetővé az interneten, ugyanis az ilyen jellegű felvétel is csak a nyomozó hatóság, az ügyészség vagy a bíróság előtt használható fel jogszerűen.

3. A Kúria 1/2012. számú büntető – közigazgatási – munkaügyi – polgári jogegységi határozata

A jogegységi tanács által lefolytatott eljárás tárgyát azon elvi jellegű kérdés eldöntése képezte, hogy a nyilvános helyen vagy közterületen szolgálati kötelezettséget teljesítő, illetőleg munkát végző személy e tevékenységének ellátása során közszereplőnek minősül-e. Azaz a személyt beazonosítható módon, egyediesítetten ábrázoló képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához szükséges-e a hozzájárulása.

Az indítványozó utalt rá, hogy a Legfelsőbb Bíróság töretlen ítélkezési gyakorlata szerint a közterületen történő szolgálati kötelezettségteljesítés nem minősült közszereplésnek. Ezért a tevékenységét a nyilvánosság előtt kifejtő rendőr, tűzoltó, börtönőr, postás, mentős, utcaseprő stb. képmását vagy hangfelvételét csak az érintett hozzájárulásával lehetett közzétenni.

A Pécsi Ítéltábla ugyanakkor ezzel részben ellentétes következtetésre jutott, amikor Pf.I.20.360/2010/6. számú ítéletében úgy foglalt állást, hogy a konkrét ügyben intézkedő rendőr, például igazoltatás alkalmával nem minősül közszereplőnek. Abban az esetben viszont, ha valamely – jellemzően sport- vagy politikai eseményhez köthető – tömegrendezvényen rendfenntartóként jár el, tevékenysége nyilvános közszereplésnek tekinthető.²³

Az indítványban megjelölt jogkérdés megválaszolása során a Kúria az alábbi szempontokat vette figyelembe.

Az akkor hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: régi Ptk.) 75. § (1) bekezdése értelmében a személyhez fűződő jogokat, melyek a törvény védelme alatt álltak, mindenki köteles volt tiszteletben tartani.²⁴

²³ BDT 2012. 2609.

²⁴ Vö. Ptk. 2:42. § (2) bekezdés.

Az ember külső megjelenésével kapcsolatos személyiségi jogot a régi Ptk. 80. §-a az alábbiak szerint szabályozta:

„A személyhez fűződő jogok megsértését jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés. Képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához – a nyilvános közszereplés kivételével – az érintett személy hozzájárulása szükséges.”

Ezen – a hatályos joganyaggal érdemben egyező tartalmú – rendelkezések alapján az érintett kizárólagos jogosultsággal rendelkezett az arcát felismerhető módon ábrázoló, így személyiségét is kifejező képmása fölött. Erre tekintettel nem csupán a felvétel felhasználásához, hanem annak elkészítéséhez is az érintett kifejezett és határozott hozzájárulása kellett. A rendelkezési jog korlátját képezte azonban a közszereplés, mely esetben a nyilvánosságra hozatalhoz nem volt szükség a felvételen szereplő személy jóváhagyására.

Bár a régi Ptk. nem definiálta sem a közszereplő, sem a nyilvános közszereplés fogalmát, a joggyakorlat és a jogirodalom már akkor is azon – politikai, társadalmi, illetőleg művészeti jellegű – megnyilvánulásokat vonta e körbe, melyek az érintett tudatos elhatározásán alapultak, célzatuk pedig a helyi közösség vagy a társadalom formálása, életének alakítása volt.²⁵

A jogegységi tanács ezzel összefüggésben rámutatott, hogy a közterületen szolgálati feladatot ellátó, illetőleg munkát végző személyek nem önkéntes akaratelhatározásuk alapján, illetőleg a társadalmi viszonyok befolyásolására irányuló célzattal tevékenykednek, hanem jogszabályokban meghatározott szolgálati kötelmeiknek, illetve munkaköri kötelezettségüknek tesznek eleget.

E feltételek hiányában viszont a közterületen tartózkodás vagy a közfeladatot ellátó, közhatalmat gyakorló vagy szerződéses jogviszony keretében munkát végző személyek által kifejtett tevékenység még abban az esetben sem minősíthető közszereplésnek, ha az esetlegesen a legszélesebb nyilvánosság előtt valósul meg.

Ebből adódóan a közterületen eljáró rendőr sem tekinthető közszereplőnek önmagában azért, mert egy közhatalmi funkciót megtestesítő állami szerv alkalmazottja.

Mindezek alapján az intézkedés jellegétől függően nem tehető különbség a közhatalmi tevékenységet gyakorló személy rendelkezési jogosultságának jogi megítélését illetően, így – az igazoltatáshoz hasonlóan – a rendezvénybiztosítás sem tekinthető nyilvános közszereplésnek.

Az eljáró tanács a jogegységi eljárás során a következő jogszabályok rendelkezéseit is vizsgálta:

²⁵ Vö. BDT 1999. 4., Petrik Ferenc (szerk.): Polgári jog – Kommentár a gyakorlat számára. Budapest, HVG-ORAC, 2013. 190. (20. pótlás).

I. Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény 1. § (2) bekezdés 13. pontja szerint az a személy minősül közszereplőnek, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja vagy alakította.

E meghatározás azonban kizárólag a törvény hatálya alá tartozó személyek vonatkozásában irányadó, mely körbe a közterületen szolgálati feladatot ellátó rendőrök nem tartoznak bele.

Az idézett definíció – erre tekintettel – a képmáshoz fűződő személyiségi jogot korlátozó polgári jogi rendelkezés értelmezése során nem alkalmazható.

II. Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban: Infotv.) 26. § (1) bekezdése alapján az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek lehetővé kell tennie, hogy a kezelésében lévő közérdekű adatot és közérdekből nyilvános adatot – az e törvényben meghatározott kivételekkel – erre irányuló kérelem alapján bárki megismerhesse.

A közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy neve, feladatköre, munkaköre, vezetői megbízása, a közfeladat ellátásával összefüggő egyéb személyes adata, valamint azok a személyes adatai, amelyek megismerhetőségét törvény előírja – e jogszabály rendelkezése szerint – közérdekből nyilvánosak.²⁶

A törvény indokolása kiemeli, hogy az érintettek törvényben fel nem sorolt egyéb személyes adatainak megismerése már nem feltétlenül szolgálja a szerv működésének átláthatóságát, sőt az információk nyilvánosságra kerülése akár a szerv befolyástól mentes működését is veszélyeztetheti. Erre tekintettel olyan keretet kell adni a nyilvánosságnak, mely tekintettel van a munkavégzésre irányuló jogviszony és a közfeladat sajátosságaira, valamint lehetővé teszi a különbségtételt a nyilvánosságra hozható személyes adatok tekintetében.

Az Alkotmánybíróság az 54/2000. (XII. 18.) AB-határozatában a személyes adatok védelméhez fűződő alapjog korlátozhatósága kapcsán kifejtette: „*az állampolgárok jogainak hatékony védelme érdekében szükséges [...], hogy az állam nevében közhatalmat gyakorlók személyének azonosítása, a vele szemben intézkedő hivatalos közeg »egyediesítése« az állampolgár által könnyen elvégezhető legyen.*”²⁷

A testület álláspontja szerint „*az egyenruhát viselő hivatásos és szerződéses állomány tagjai tevékenységüket nem »arctalan tömegként«, hanem közhatalom gyakorlására felruházott tisztségviselőként végzik, akiknek egyedi azonosíthatósága*

²⁶ Infotv. 26. § (2) bekezdés.

²⁷ ABH 2000. 520.

*alapozza meg esetleges személyes felelősségre vonásuk lehetőségét. Az intézkedés alá vont állampolgárnak jogos érdeke [...], hogy a hatósági fellépés teljes időtartama alatt tisztában legyen a vele szemben intézkedő személyazonosságával, »egyediségével«.*²⁸

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 20. § (1) bekezdése kimondja, hogy a rendőrt az intézkedés során az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja.

Az állomány tagja – az intézkedés megkezdése előtt, vagy ha annak eredményességét ez veszélyeztetné, azt követően – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni, továbbá szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni. Ha egyenruhát visel, de az intézkedés során azonosító jelvénye nem látható, vagy azt nem viseli, akkor a ruházatán azonosító jelvényének számát jól láthatóan fel kell tüntetni.²⁹

E rendelkezések biztosítják, hogy a rendőrt intézkedése során – neve, azonosító száma, szolgálati igazolványa, illetve azonosító jelvénye alapján – kétséget kizáró módon azonosítani lehessen.

Ebből következően a közhatalmi tevékenység ellenőrizhetőségéhez, az átláthatóság biztosításához az intézkedő rendőrök képmásának nyilvánosságra hozatala nem szükséges, hiszen – az ismertetett jogszabályi rendelkezések alapján – az intézkedést végrehajtó személyek e nélkül is azonosíthatóak.

A szolgálati feladatot ellátó rendőr arcképe tehát nem tekinthető közérdekből nyilvános adatnak, ugyanis az nem tartozik a rendőri szerv feladat- és hatáskörében eljáró személy közfeladatának ellátásával összefüggő egyéb személyes adatai körébe.

A jogegységi tanács rámutatott arra is, hogy az Infotv. 26. § (1) és (2) bekezdései az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy adatkezelési- és adatkiadási kötelezettségéről rendelkeznek, így semmiképpen sem jelenthetnek a képmás nyilvánosságra hozatalához szükséges hozzájárulás alóli kivételt.

A Kúria – mindezek alapján – megállapította, hogy a közterületen szolgálati feladatot ellátó rendőrt felismerhető módon ábrázoló felvétel fölötti rendelkezési jog korlátai a polgári jog előírásai alapján vonhatók meg.

A kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében úgy határozott, hogy a nyilvános helyen vagy közterületen szolgálati kötelezettséget teljesítő, illetőleg munkát végző személyt beazonosítható módon ábrázoló képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához az érintett hozzájárulása szükséges.

²⁸ ABH 2000. 521.

²⁹ Rtv. 20. § (2)–(4) bekezdés.

4. Az Alkotmánybíróság 28/2014. (IX. 29.) AB-határozata

4.1. Előzmények

A Fővárosi Törvényszék 19.P.23.475/2011/4. számú ítéletében megállapította, hogy az alperes által üzemeltetett internetes hírportálon 2011. május 6. napján „Rendvédelmi szakszervezetek tüntetése” címmel megjelent publicisztikához kapcsolódó galériában olyan képek is szerepeltek, melyek a rendezvényt biztosító rendőröket egyedileg felismerhető módon ábrázolták, ezért azok – az érintettek hozzájárulása nélkül történt – közzététele sértette a felperesek személyiségi jogait.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéletábráta 2.Pf.20.656/2012/7. számú ítéletében helybenhagyta az elsőfokú bíróság döntését – indokolása szerint – azért, mert a rendőrök nem minősülnek közszereplőnek, így képmásuk rögzítéséhez és nyilvánosságra hozatalához az engedélyük szükséges.

A bíróság rámutatott arra is, hogy a felvételeken a felperesek semmiféle olyan sajátos tevékenységet nem végeznek, amely a véleménynyilvánításhoz való jog megfelelő érvényesülésének gátját jelentené, ha képmásuk nem felismerhető.

4.2. Az alkotmányjogi panasz

A portált üzemeltető gazdasági társaság jogi képviselője szerint az ítéletben foglaltak sértik a szólás-, illetve a sajtó szabadságát. Ezért alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, kérve a döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve megsemmisítését.

Indítványában kifejtette, hogy a bíróságnak az érintett rendőrök és a hírportál közötti jogvitát nem a polgári-, hanem az alkotmányjog rendelkezései alapján kellett volna eldöntenie az alábbi szempontok figyelembevételével:

I. A szerkesztőség által gyakorolt alapjogok nem csupán az érzelmek, vágyak, illetve értelemmel bíró gondolatok kifejezésre juttatásának lehetőségét, hanem a véleménynyilvánítás módjának, illetve eszközének szabad megválasztását is biztosítják. Ebből adódóan az újságírónak jogában állt annak eldöntése, hogy írásművét – illusztrációként – fényképmelléklettel látja-e el vagy sem.

II. Az indítványozó kiemelte, hogy a rendőröket is érintő demonstrációról készített beszámoló kifejezetten a közügyekről való tájékozódást, illetve azok vitathatóságát szolgálta, ezért politikai beszédnek minősül, ami fokozott alkotmányos védelmet élvez.

Meglátása szerint a hatalomgyakorlás nyilvánosság általi ellenőrzésének része, hogy a tudósítók adott esetben a rendőrök arcképét felismerhető módon ábrázoló felvételeket is felhasználhassanak, ugyanis a közhatalomnak az eljáró személy ad arcot: *„Ha a rendőrnek nincs arca, elvész a közhatalom felelőssége és bizonytalanná válik személyes felelőssége.”*

Ezzel összefüggésben megjegyezte azt is, hogy a szóban forgó alapjogok gyakorlását a közhatalom képviselője – tisztségénél fogva – tűrni köteles.

A jogi képviselő álláspontja szerint az ítélet azon megállapításából, mely szerint a rendőrök nem közszereplők, nem következett szükségszerűen a képmás készítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulását megkövetelő polgári jogi rendelkezés alkalmazása, ugyanis a bíróságnak a kommunikációs alapjogok érvényesülésére is tekintettel kellett volna lennie.

4.3. A döntés

Az Alkotmánybíróság – eljárása során – azt vizsgálta, hogy a panasszal érintett döntés egyensúlyt teremt-e az emberi méltóságból levezetett képmáshoz fűződő jog, illetőleg a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás eltérő szempontjai között.

A testület határozatának bevezető részében összefoglalta a sajtószabadság értelmezésével kapcsolatos korábbi állásfoglalásainak főbb megállapításait, melyeket jelen ügyben is irányadónak tekintett.

E jog az alkotmánybíróság gyakorlatában kommunikációs alapjogként jelenik meg, mely szavatolja a médiának, mint a véleménynyilvánítás, a tájékoztatás, valamint a tájékozódás intézményesült fórumának a szabadságát. Elméleti megalapozása – a szólásszabadsághoz hasonlóan – kettős, hiszen a sajtó egyfelől lehetőséget teremt az egyén számára gondolatainak, illetőleg nézeteinek mind szélesebb körben történő kifejezésére, másfelől – a demokratikus közvélemény megteremtését, illetve fenntartását szolgálva – gondoskodik róla, hogy a közérdeklődésre számot tartó ügyekről a társadalom értesülhessen.³⁰

A közéleti vitákban való részvétel előfeltétele, hogy a véleményalkotáshoz elengedhetetlenül szükséges információk megismerhetőek legyenek, ezért a sajtószabadság a kezdetektől fogva összekapcsolódott a jelenkor eseményeiről szóló szabad tájékoztatás követelményével. A közügyeket érintő kérdések nyilvánosság elé tárásához

³⁰ Ld. 37/1992. (VI. 10.) AB-határozat – ABH 1992. 229., 7/2014. (III. 7.) AB-határozat – ABH 2014. 148–149.

fűződő érdek azonban esetenként konfliktusba kerülhet más jogokkal, különösen a magánszféra és az emberi méltóság védelméhez való joggal.

A közérdeklődésre számot tartó ügyekről való tájékozódást, illetőleg azok vitathatóságát biztosító alapvető jogok, valamint a közéleti szereplők személyiségvédelme közötti érdekütközés kapcsán utalt a 7/2014. (III. 7.) AB-határozat azon megállapítására, mely szerint a személyhez fűződő jogok korlátozása közhatalmat gyakorlók esetében szélesebb körben minősül szükségesnek és arányosnak. A közintézmények működésének és a közszereplők tevékenységének bírálhatósága ugyanis a demokrácia lényegi eleme, mely körülményre a jogalkalmazónak is figyelemmel kell lennie.³¹

Ebből következően a közhatalmat gyakorlók esetén a személyiségi jogok sérelmére való hivatkozás csak ritkán, általában az emberi mivolt legbensőbb lényegét sértő közlések esetén alapozhatja meg a sajtószabadság gyakorlásának korlátozását.

Abban az esetben, ha egy felvételen valamely személy felismerhető, egyedileg azonosítható módon tűnik fel, a sajtószabadság és a képmáshoz fűződő jog közötti kollíziót – a határozat iránymutatása szerint – egyedi mérlegeléssel kell feloldani. Ennek során azt kell vizsgálni, hogy a képmás nyilvánosságra hozatala a jelenkor történéseinek bemutatása, illetve a közhatalom gyakorlása szempontjából érdeklődésre számot tartó tájékoztatás körébe esik-e.

Az eljárás alapját képező ügy elemzésének eredményeként az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a hírportál által – a rendőrök hozzájárulása nélkül – közölt felvételek egy tüntetésen készültek, ami közéleti eseménynek minősül. Erre tekintettel a képek közzététele csak abban az esetben lett volna jogsértő, ha ez az érintettek méltóságának – mint az emberi mivolt benső lényegét feltétlenül megillető védelemnek – a sérelmét idézte volna elő. A szóban forgó felvételek azonban nem ábrázolták sértő, megalázó, bántó vagy lealacsonyító módon a rendőröket, így a sajtószabadság visszaélészerű gyakorlása sem állapítható meg.

A testület a továbbiakban – az ítélezési gyakorlata során kimunkált és jelen ügy elbírálása szempontjából irányadónak tekintett kritériumok figyelembevételével – elvi élel rögzítette, hogy *„[a] nyilvános helyen készült, nem sértő, az érintett személyt tárgyilagosan ábrázoló felvétel általában nyilvánosságra hozható engedély nélkül, ha az [...] közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódik, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatásához kötődik.”*³²

A bíróságoknak a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az alkotmányos rendelkezésekkel összhangban kell értelmezniük. Ez jelen esetben – a szó- és sajtószabadság érvényesüléséhez fűződő egyéni és társadalmi érdekre tekin-

³¹ Vö. 7/2014. (III. 7.) AB-határozat – ABH 2014. 154–156.

³² 28/2014. (IX. 29.) AB-határozat – ABH 2014. 824.

tettel – e szempontok figyelembevételét is megkövetelte volna.³³ A panasszal támadott határozat ugyanakkor – a testület meglátása szerint – kizárólag annak tulajdonított döntő jelentőséget, hogy a közterületen szolgálati feladatot ellátó rendőr közszereplőnek minősül-e.

Az Alkotmánybíróság mindezen indokokra tekintettel alaptörvény-ellenesnek találta a Fővárosi Ítéltábla Pf.20.656/2012/7. számú ítéletét és megsemmisítette azt.

4.4. Különvélemény³⁴

Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró szerint a testület – ténybíróági feladatokat is el látva – megalapozatlanul részesítette előnyben a szólás-, illetőleg a sajtó szabadságát a személyes adatok védelmével szemben, ugyanis figyelmen kívül hagyta a 35/2002. (VII. 19.) AB-határozat azon – a sportrendezvények ideje alatt kamerával rögzített felvételek felhasználhatóságának vizsgálatával összefüggésben tett – megállapítását, mely szerint személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról mindenki maga rendelkezik.³⁵

5. A Kúria 1/2015. számú büntető – közigazgatási – munkaügyi – polgári jogegységi határozata

Az Alkotmánybíróság 28/2014. (IX. 29.) AB-határozatában foglaltakra figyelemmel lefolytatott eljárás eredményeként a jogegységi tanács megállapította, hogy amennyiben a közhatalmat gyakorló személy fellépésére a közéletet befolyásoló esemény kapcsán kerül sor, úgy a képmáshoz fűződő személyiségi jogainak gyakorlása, illetőleg azok korlátozhatósága az általános, azaz a közéleti eseményeken pusztán jelenlévő magánszemélyek jogvédelmének szabályaihoz képest eltérő megítélés alá eshet.

A Kúria 1/2012. számú büntető-közigazgatási-munkaügyi-polgári jogegységi határozata azonban kizárólag a közszereplő fogalmának meghatározására összpontosított, figyelmen kívül hagyva a rendőr meghatározott helyzethez kötött intézkedésének hatását a képmáshoz fűződő személyiségi jogaira nézve, továbbá annak alkotmányos összefüggéseit sem értékelte.

³³ Vö. Alaptörvény 28. cikk.

³⁴ Pokol Béla alkotmánybíró különvéleményének ismertetését mellőzöm, mert abban témánk szempontjából relevanciával bíró, az eddigiekben még nem tárgyalt érv nem szerepel.

³⁵ 35/2002. (VII. 19.) AB-határozat – ABH 2002. 199–229.

A tanács megjegyezte azt is, hogy a képmáshoz fűződő jogra vonatkozó polgári jogi rendelkezések az új törvény hatálybalépését követően módosultak, ezért a bírói gyakorlat formálódását csak a szükséges mértékben indokolt jogegységi határozattal korlátozni.

Mindezen indokok alapján a Kúria kollégiumainak együttes ülése hatályon kívül helyezte korábbi döntését.

6. Az Alkotmánybíróság 16/2016. (X. 20.), illetőleg 17/2016. (X. 20.) AB-határozatai

A Fővárosi Törvényszék 56.Pf.632.194/2015/3., valamint a Kúria Pfv.IV.20.283/2015/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről rendelkező döntések az Alkotmánybíróság 28/2014. (IX. 29.) AB-határozatában kifejtett álláspontját az alábbi iránymutatásokkal egészítették ki, illetőleg pontosították.

A végrehajtási kényszer alkalmazása a jelenkor eseményének minősül, így az ezen eljárást biztosító rendőr képmása hozzájárulása nélkül közzétehető.

A testület emellett megjegyezte, hogy az eljáró bíróság azon érvelése, mely szerint valamely rendőri intézkedéshez kötődő esemény csak akkor tarthat számot közérdeklődésre, ha annak során az eljárási szabályokat nyilvánvalóan megszegik, téves. A sajtó szerepébe ugyanis nem csupán a jogszabálysértések leleplezése, hanem a közügyeket érintő valamennyi kérdés nyilvánosság elé tárása is beletartozik.³⁶

Az Alkotmánybíróság – a korábbi határozatban foglaltakat megerősítve – kifejtette, hogy a közérdeklődésre számot tartó eseménnyel összefüggésben készült, valamely egyént egyedileg felismerhető módon ábrázoló felvétel az érintett hozzájárulása nélkül is nyilvánosságra hozható, feltéve, hogy a közzététel nem visszaélés a sajtószabadság gyakorlásával, illetőleg nem sérti az emberi méltóság lényegi tartalmát.³⁷

³⁶ 16/2016. (X. 20.) AB-határozat – ABH 2016. 361–362, ld. részletesen: Dojcsák Dalma: A rendőrfotó-vita újabb állomása. *Közjogi Szemle*, 2016/4. 94–95.

³⁷ A határozat e körben példaként említi az öncélú közzétételt, illetőleg a sérült személy szenvedését megörökítő felvétel nyilvánosságra hozatalát.

7. Az Alkotmánybíróság 3/2017. (II. 25.) AB-határozata

7.1. Előzmények

Az Alkotmánybíróság 28/2014. (IX. 29.) AB-határozatában foglaltak alapján elrendelt új eljárásban a Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság immár a képmáshoz fűződő jog, illetőleg a demokratikus közvélemény kialakulásához és fenntartásához szükséges szabad tájékoztatás eltérő szempontjait egyaránt figyelembe véve hozta meg döntését.

Az ítéltábla utalt rá, hogy a jelenkor eseményeiről szóló tudósítás sem lehet korlátlan, ugyanis a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (továbbiakban: Smtv.) 4. § (3) bekezdése szerint a sajtószabadság gyakorlása nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével. Az eljárás alapjául szolgáló esetben ugyanakkor egyértelműen megállapítható, hogy a rendezvénybiztosítási feladatot ellátó rendőröket egyedileg felismerhető módon ábrázoló felvételek – az érintettek hozzájárulása nélkül történt – közzététele sértette a felperesek saját személyiségük kifejeződése feletti rendelkezési jogát.

A kommunikációs alapjogok érvényesülését vizsgálva a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy bár az alperes által üzemeltetett internetes hírportálon megjelent beszámoló tárgyát képező demonstráció közérdeklődésre számot tartó eseménynek minősült, „*azon a felperesek jelenléte és dokumentált cselekvéseik nem voltak olyan jelentőségűek, melyre tekintettel a képmásvédelemmel kapcsolatos rendelkezési jog háttérbe szorulhatott.*”

A másodfokú bíróság mindezekre tekintettel ismételtelen helyben hagyta az Fővárosi Törvényszék 19.P.23.475/2011/4. számú ítéletét.

Az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán eljáró Kúria – ezen érvekkel egyetértve – elvi élel mondta ki, hogy „*a szolgálatot teljesítő rendőr képmásának hozzájárulása nélkül történő nyilvánosságra hozatala akkor marad a jelenkor történéseinek bemutatása, illetve a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás keretén belül, ha az az esemény hű illusztrálásához tartozik és a konkrét cselekvőség – aktív intézkedés, vagy éppen az intézkedési kötelezettség képi megjelenítésből megállapítható nyilvánvaló elmulasztása – indokoltá teszi, ezáltal a fényképfelvétellel közölt tartalom a tudósítás tárgyát képező eseménnyel összefüggő, hírértékű információt hordoz*”.

A konkrét ügyet vizsgálva megjegyezte, hogy a „*dokumentált fényképfelvételek semmilyen többlet információt nem nyújtanak ahhoz a köztudomású tényhez képest, hogy a rendvédelmi szakszervezetek tüntetésén – mint általában a tömegrendezvényeken, demonstrációkon – szolgálatot teljesítő rendőrök biztosították a helyszínt.*”

Az egyedi beazonosításra alkalmas fényképfelvételeknek az eseményről tudósító, közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás szempontjából jelentősége nincs. Ezért a perben kifogásolt képfelvételeknek a szolgálatot teljesítő rendőrök arcképmásával való nyilvánosságra hozatala öncélú.”

A Kúria ezen indokok alapján a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.112/2015/4/I. számú ítéletét hatályában fenntartotta.

7.2. A döntés

A hírportált üzemeltető gazdasági társaság által előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján a testület azt vizsgálta, hogy a képmáshoz fűződő jog, illetőleg a sajtószabadság közötti érdekütközést a bíróság egyedi mérlegeléssel oldotta-e fel, illetőleg ennek során érvényre juttatta-e a 28/2014. (IX. 29.) AB-határozatban foglalt jogelveket.

Az Alkotmánybíróság szerint a Fővárosi Ítéltábla helytállóan állapította meg, hogy a kifogásolt felvételekkel illusztrált tudósítás jelenkori eseményről szólt, ugyanakkor az Smtv. 4. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezést nem értékelhette volna a közzététel korlátjaként.

Korábbi állásfoglalását megismételve kifejtette, hogy a szolgálati feladatot ellátó rendőrt egyedileg felismerhető módon ábrázoló felvétel – ez érintett hozzájárulása nélkül – nyilvánosságra hozható, ha az az eset összes körülményére tekintettel a jelenkor eseményeiről szóló vagy a közhatalom gyakorlása szempontjából érdeklődésre számot tartó, azaz nem öncélú képi tudósításnak minősül.

Kiemelte, hogy a bíróság a jogvita eldöntése során nem értelmezheti megszorítóan a sajtószabadság – Alkotmánybíróság által kibontott – tartalmát, ezért nem tartotta elfogadhatónak azt sem, hogy a Fővárosi Ítéltábla, illetőleg a Kúria az érintettek által kifogásolt felvételek közzétételét csak a tudósítás tárgyát képező eseménnyel összefüggő, hírértékű információ megléte esetén találta volna jogszerűnek.

A médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény 7. § (1) bekezdésének felhívásával rámutatott, hogy a bíróság a tudósítás egészének tisztességességét, illetve jóhíszeműségét szintén vizsgálhatja, ugyanis az ezen követelményeket sértő megnyilvánulások – az emberi mivolt legbensőbb lényege ellen irányuló közlésekhez hasonlóan – korlátozhatóak. A bírósági eljárás során azonban a sajtószabadság visszaélészerű gyakorlására utaló körülmény – például a hírportál által közzétett felvételek nem a tudósítás tárgyát képező eseményen készültek vagy azokat félrevezető következtetések levonására alapot adó módon szelektálták – nem merült fel.

Mindezek okán a testület úgy ítélte meg, hogy a bíróság jogértelmezése nem állt összhangban az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezé-

sekkel, ezért a Kúria Pfv.20.121/2016/3. számú ítéletét alaptörvény-ellenesnek nyilvánította és megsemmisítette.

7.3. Különvélemények³⁸

Czine Ágnes alkotmánybíró meglátása szerint a testület nem hagyhatta volna figyelmen kívül azt sem, hogy a bíróságnak az adott jogvita szempontjából irányadó polgári jogi rendelkezések alapján kell döntést hoznia. Bár ez önmagában nem zárja ki, hogy eljárása során alapjogi követelményeket is érvényesítsen, azonban – a kiszámítható jogalkalmazás követelményére figyelemmel – felveti annak kérdését, hogy a jogalkalmazó ennek érdekében mennyiben szoríthatja háttérbe, illetőleg teheti félre az alkalmazandó anyagi jogi szabályokat.

Pokol Béla alkotmánybíró felvetette, hogy a felmerült jogkérdés megválaszolása más eredményt hozna, ha a problémát nem az emberi méltóság, hanem a magánszféra védelméhez való jog nézőpontjából vizsgálnák.³⁹

8. Összegzés

Az emberi méltóságból levezetett képmáshoz fűződő jog és a sajtószabadság közötti egyensúly megteremtése – mint láthattuk – csak esetről esetre haladva, a személyiség külvilág felé történő közvetítése feletti rendelkezési jog, továbbá az egyéni önkifejezés, illetve a demokratikus közvélemény kialakulásához és fenntartásához szükséges szabad tájékoztatás eltérő szempontjainak egyidejű figyelembevételével lehetséges.

Az ismertetett eljárások alapján megállapítható, hogy az adott ügy egyedi körülményeinek mérlegelése során – a vonatkozó anyagi jogi rendelkezések mellett – az ítélkezési gyakorlat által kimunkált jogelvek is kiemelt jelentőséggel bírnak. A jogalkalmazók számára zsinórmértékül szolgáló iránymutatások témánk szempontjából szintén meghatározóak, így azok számbavételét, illetőleg rendszerezését jelen tanulmány keretei között sem mellőzhetjük.

³⁸ Hörcherné Marosi Ildikó és Szalay Péter alkotmánybírók párhuzamos indokolását, valamint Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleményének ismertetését – a témát érintő és az eddigiekben még nem tárgyalt érv hiányában – mellőzöm.

³⁹ Vö. Alaptörvény VI. cikk (1)–(2) bekezdés.

I. A korábbi joggyakorlat egységesnek tekinthető annak vonatkozásában, hogy a közterületen szolgálati feladatot ellátó, illetőleg munkát végző személyek tevékenysége – önkéntes akaratelhatározás, illetőleg a társadalmi viszonyok befolyásolására irányuló célzat hiányában – nem minősíthető nyilvános közéleti szereplésnek. Így képmásuk elkészítéséhez, illetőleg felhasználásához – a polgári jog rendelkezései alapján – a hozzájárulásuk szükséges, feltéve, hogy nem tömegfelvételtől van szó.

II. A jelenkor eseményeiről szóló vagy a közhatalom gyakorlása szempontjából érdeklődésre számot tartó képi tudósítás – a 28/2014. (IX. 29.) AB-határozatban foglaltak alapján – azonban még abban az esetben is szabadon közzétehető, ha ehhez a felvételen egyedileg felismerhető módon ábrázolt személy nem adta hozzájárulását. E főszabály alól csak a sajtószabadság tisztességtelen vagy rosszhiszemű gyakorlása, illetőleg az emberi mivolt legbensőbb lényegét sértő közlések képezhetnek kivételt.

Ebből következően az érintett hivatása e vonatkozásban legfeljebb annyi jelentőséggel bír, hogy a munkáját végző személy – az általa kifejtett tevékenység helye, illetőleg jellege alapján – mennyiben irányíthatja magára a közösség figyelmét.⁴⁰

A Fővárosi Ítéltábla és a Kúria, valamint az Alkotmánybíróság – a fenti jogelvek érvényességét nem érintő – vitája jelen állás szerint arra a kérdésre korlátozódik, hogy valamely jelenkori eseményen készült, ám hírértékű információt nem hordozó felvétel közzététele esetén, mely jognak kell engednie a másikkal szemben. Ekkor is a sajtószabadság élvez elsőbbséget, avagy a képmáshoz fűződő jog?

A véleménykülönbség végleges igényű feloldása nyilvánvalóan kívül esik a tudományos vizsgálódás körén, azonban a vita során felsorakoztatott érvek elemzésétől nem tekinthetünk el.

A sajtószabadság – kettős megalapozottságából adódóan – egyszerre szolgál a személyiség kibontakoztatásának, valamint a polgári társadalmak működését meghatározó közéleti viták kialakításának, illetve alakításának eszközéül, így érvényesüléséhez egyéni, illetőleg közösségi érdek is fűződik. Gyakorlása – szubjektív alanyi jogként értelmezett tartalmára visszavezethetően – nem lehet a közlés informativitásának függvénye. Ugyanakkor az általa nyújtott alapjogi védelem terjedelmét csak e körülmény figyelembevételével lehet meghatározni. Ennek indoka, hogy közügyeket érintő tudósításokat minden jogrendszer kiemeleten óvja, még akkor is, ha az mások jogainak sérelmével jár.

Mindezek alapján indokoltnak tűnik különbséget tenni aszerint, hogy a jelenkor történéseinek bemutatásához fűződő társadalmi érdek vagy az újságíró önkifejezé-

⁴⁰ A hivatalos, illetőleg közfeladatot ellátó személyekre – nyilvános helyen vagy közterületen végrehajtott intézkedéseikre tekintettel – rendszerint az átlagosnál nagyobb figyelem irányul.

sének szabadsága áll szemben az ábrázolt személy – képmása feletti gyakorolt – rendelkezési jogával.

Az Alkotmánybíróság döntésének legvitathatóbb pontja, hogy – a sajtószabadság elsőbbségének kimondásakor – e körülménynek nem tulajdonított jelentőséget. A képmáshoz fűződő jog korlátozhatósága szempontjából ugyanis nem lehet közböns, hogy a vele konfliktusba kerülő sajtószabadság által biztosított alapjogi védelem érvényesítése közösségi vagy csupán egyéni érdeket szolgál. Utóbbi esetben lényegét tekintve abban a kérdésben kell állást foglalni, hogy a – fent említett – két egyéni érdek közül melyik az erősebb, ami a jogvita új, az eddigiekben nem érintett aspektusainak vizsgálatát követeli meg.

Az egymásnak feszülő érdekek közötti kollízió feloldása során – meglátásom szerint – az lehet a döntő szempont, hogy a képmáshoz fűződő jog korlátozása szükségszerűen együtt jár a személyiség külvilág felé történő közvetítése feletti rendelkezési jog megvonásával, míg a sajtószabadság gyakorlása az alapjog lényegi tartalmát nem érintő módon – esetünkben az arc egy részletének kitakarásával – is keretek közé szorítható.

A rendvédelmi testületek állományába tartozó személyek a közbiztonság és a belső rend védelme érdekében kifejtett tevékenységük során az állampolgárok személyi szabadságát korlátozó közhatalmi aktusokat is gyakorolnak, melyek esetenként ellenérzést kelthetnek az érintettekben. Ezek célpontja rendszerint az intézkedést foganatosító hivatalos személy vagy rosszabb esetben annak hozzátartozói, akik azonosítását képmásuk közzététele megkönnyítheti.

Bár az Alkotmánybíróság az 54/2000. (XII. 18.) AB határozatában úgy foglalt állást, hogy az állomány tagjainak szolgálati jogviszonyuk létesítésekor tisztában kell lenniük vállalt hivatásuk sajátosságaival, így azzal is, hogy munkájuk során fenyegetések, zsarolások, sőt fizikai támadások áldozataivá válhatnak, nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy az állam az élethez, a személyi biztonsághoz, illetőleg a magánszféra védelméhez való jog alapján – lehetőségeihez mérten – köteles e kockázatokot mérsékelni.⁴¹

Véleményem szerint ennek egyik eszköze a képmás feletti rendelkezési jog biztosítása lehet, ami szintén az irányba mutat, hogy a rendvédelmi testületek állományába tartozó személyeket egyedileg felismerhető módon ábrázoló, ám közérdeklődésre számot tartó információt nem hordozó felvételek közzétételéhez az érintettek hozzájárulása szükséges.

⁴¹ Vö. 54/2000. (XII. 18.) AB-határozat – ABH 2000. 521., Alaptörvény II., IV., illetőleg VI. cikk